

Kako so o slovenski zgodovini pisali nekoč?

Zgodovina slovenskega naroda

Janez Trdina je največ objavljan slovenski pisatelj in tudi eden najbolj plodnih in branih kot tudi najbolj berljivih. A čeprav so ga založbe res veliko ponatiskovale (več kot šestdesetkrat), pa njegova *Zgodovina slovenskega naroda*, ki je izšla leta 1866 in sicer kot prva knjiga v založbi Matice slovenske, ni doživela ponatisa vse do lanskega leta. A ne le to – tega vsekakor pomembnega Trdinovega dela niso niti vključili v njegova Zbrana dela, ki sicer obsegajo kar dvanajst knjig!

Janez Trdina je to pomembno knjigo po naročilu Slovenskega društva spisal leta 1850, ko je obiskoval še osmi razred gimnazije, in zato lepo prikazuje, da so tedaj še vsi Slovenci vedeli, da so potomci Venetov, in prav zato ni nikoli doživela ponatisa, čeprav se ta njegova po krivici zapostavljena knjiga – na nekaterih mestih sicer pomanjkljiva ali celo zmotna – res zelo lepo bere. V dodatku knjige pa je tudi daljša Trdinova pesnitev o rimskem obleganju Japodov v Metulumu z naslovom »Bran in pogin Japodov«.

Na koncu svojega življenja je Janez Trdina o teh svojih bajkah in povestih o Slovencih zapisal: »Meni se bogme ni treba sramovati te Zgodovine slovenskega naroda. Lahko bi se z njo celó ponašal in bahal, ako ne bi bilo vsako bahanje smešno in neumno.«

Trdina je v svoji *Zgodovini slovenskega naroda* svojo pripoved začel takole (prvo poglavje »Stari Slovenci«, str. 11):

SLOVENCİ IN INDIJA

Misli se, da je enkrat germansko,

Trdina je Zgodovino slovenskega naroda napisal leta 1850, ko so še vsi Slovenci vedeli, da so potomci Venetov, in prav zato knjiga ni nikoli doživela ponatisa.

grško in slovensko ljudstvo bilo le en narod, ki je v Indii živel, in se od tod v Evropo preselil. / ... / Zlasti imamo pa mi Slovenci tudi več dokazov, da je naša stara domovina rodovitna Indija v Azii. Le tukaj namreč prebiva silna zver, ki

Janez Trdina (Dolenjski muzej)

se slon imenuje, in vendar jo mi tudi v Evropi še poznamo in ji ime vemo. Tega gotovo ne bi bilo, ko ne bi bil tudi naš narod enkrat ondi prebival.

Tudi naš jezik je staremu indiškemu jeziku čudovito podoben tako v vezi govora, kakor tudi v besedah. Kar mi *sestra* imenujemo, se pravi po indiški *svastri*, dan je tam *dana*, *zimi* pravijo *hima*, in takih besed se da še na stotine naštet.

Indija je zelo goraka dežela, tako da tam nikakoršne obleke ni treba; zato so pa tudi stari Slovenci svoje malike nage delali. Ni davno, kar so na nemškem več takih starih malikov enake pomembe izkopali. Eni so bili nagi, ki so bili gotovo najstarejši in morebiti že v Indii pred več kot 3000 leti narejeni; drugi so bili na pol oblečeni in tedaj najbrže tačas izdelani, ko so se Slovenci iz Indije pomaknili v nekoliko menj gorke kraje, kjer se je že nekoliko obleke potrebovalo; in še drugi so bili že popolnoma oblečeni, tedaj gotovo že v tisti dobi narejeni, ko so naši spredniki že v bolj mrzlem Ruskem pod vrhoturškimi gorami živeli in od tistih hribov sedali do karpaških gor.

OMIKANO LJUDSTVO

Da so bili pa sedeži naših sprednikov, ko so v Evropo prišli, res tukaj in ne unkraj gori omenjenih hribov, to se že iz tega vidi, ker so naši očaki po dokazu vseh starih pisateljev kmetje bili, in kakor je bilo že omenjeno, kmetija le takraj vrhoturških hribov sad donša. Tu so živeli oni veliko stoletij, malo znani južnim narodom kot Grkom, pa za to nič menj za prid vsega človeštva marni in delavni.

Druga ljudstva so napadala, bojevala in z ropom živila; druga zopet po gozdih blodila in kot lovci živali streljala in še druga s čedami od kraj do kraja popotovala, in le tako dolgo na enem mestu ostala, dokler ni živini pošla pičla paša, ki je po pustah rasla. Nič koristnega niso tedaj vsi ti narodi za človeški rod storili.

Pa naši očaki so ostali mirno na tistem kraju, ki so ga pri prihodu posedli; oni so goste gozde, ki so večidel zemljo pokrivali, posekali, trdo prst razkopali, sem ter tja vodo napeljali, si svet za njive in senožeti ogradili, kmetiško orodje ali zboljšali ali znašli in so tako v Evropi bili prvi pravi začetniki kmetije, na katero se vse življenje in vsa omika opira. Od naših prednikov so se naučili Nemci in drugi narodi kmetovanja in stanovitnih sedežev.

Kdor koli kaj pomisli srečne nasledke, ki je kmetija prinaša, ta bo previdel, da so mogli naši očetje tudi v drugih rečeh živeti v veliko boljšem stanu, kot druga ljudstva. Oni so prebivali vedno na enem mestu v miru eden pred drugim. To je gotovo moglo divjost duha in srca, ki se jih je na njih popotovanji gotovo prijela, če bi je tudi pred ne bili nikdar imeli, s časoma zmanjšati, in jim žlahtneje in blaže misli obuditi. Le v boji vihrajo strasti in poživinijo človeka, v miru pa se poležejo in boljšim občutkom mesto prepuste. Naši predniki so imeli potem gotovo posest in tedaj lastno premoženje.

SLOVENSKE DRŽAVE

Vsakdo pa želi to, kar ima, tudi ohraniti in pred sovražniki zavarovati, kar je pa gotovo le mogoče, ako več posest-

Naročite revijo k sebi na dom.

01/231 93 60
051/307 777

www.misteriji.si

nikov v zavezo stopi, da z zedinjenimi močmi napadnika odganja. Ko se pa to zgodi, položen je že tudi temelj državi. Zakaj kmalu je treba ne le brambe proti vnanjim sovražnikom, temuč tudi znotranjih postav v ti zavezi, ker se pri sedečih kmetih kmalu začno prepiri zavolj mej in drugih takih reči. Tudi ne dopada človeka, da se eden tako, drugi zopet drugače ravna in živi, ampak če človeška narava žene po zedinjenji vseh sosesčanov v vedenji in početji; sicer postane nered in vsa zveza soseske se mora raztrgati.

Tedaj je ta zaveza naših kmečkih sprednikov, ki je bila proti vražnikom sklenjena, kmalu tudi zahtevala trdnih postav in vodil, po katerih so se imeli vsi sosesčani ravnati. Ker so bili pa sovražniki, ki so naše očete nadlegovali, večidel srditi in močni narodi, torej se tako ve, da jim ni bila ena soseska kos, ampak mnogo se jih je moralo združiti, da niso v nevarnosti omagali; in tako so te od konca majhne zaveze velike, mogočne in razprostrane postale.

Tudi one so, ko je boj nehal, postav potrebovale, da se ni med soseskami prepir vnel, da se niso v kateri posebne navade celi zavezi morebiti škodljive vrinili in sploh da se je notranji pokoj ohranil in se vsaki napaki v okom prišlo. Taka velika zveza pa, ki ima ene in iste postave, imenuje se **država**. Presilno je naš narod narastel, da bi bil mogel v tistem času v eno samo družbo stopiti, osnovalo se je najmanj pet še vkljub ločitvi vendar velikih držav, namreč **ruska, poljska, velikočeška, srbska in slovenska**.

»GOVOREČI« IN »NEMI«

V začetku se niso Sloveni drugače kot Slovenec, kar je toliko kot **govoreče**, imenovali. Zakaj ko je kak Slovenec kaj prašal tujca, ki ni njegovega jezika govoril, tedaj je, se ve da ta molčal in se unemu nem (to je mutast) zdel; tedaj so tudi naši predniki tistim tujcem, ki so je za sosede imeli, **Nemci** rekli, katero ime jim je celo do zdaj ostalo.

Trdinova Zgodovina slovenskega naroda je čakala na ponatis skoraj 150 let, ko jo je izdala založba Amalietti & Amalietti. Naročite jo lahko na www.misteriji.si ali 051/307 777.

Ko je pa nasprot kak Slovenec Slovenca kaj baral, vedel mu je odgovor dati, in tako so se naši očetje sploh jeli **govoreče**, ali v takratnem jeziku **Slovence** imenovati. Pozneje pa, ko so se na vse strani razširili, pozabili so večidel zopet to ime in se drugače krstili, razen tistega rodu, iz kterega ravno mi Kranjci, Korošci, Štajerci itd. izviramo in kteremu se je nekdanje reklo in se še do današnjega pravi **slovenski rod**.

To ločenje v več zavez ali držav je imelo ta važen nasledek, da se je tudi govorjenje Slovenov nekoliko premenilo. Čehi so jeli bolj trdo govoriti, Poljci, ali kakor se jim je še takrat reklo, Lehi so nasproti besede bolj pomehčavali in tako je jel vsak nekoliko drugače zavijati. Saj že v dveh bližnjih vaseh ni vse govorjenje enako, toliko manj more to biti pri velikih rodovih, kakoršni so slovenski bili, in pri posebnih zvezah, v ktere so ti rodovi stopili.

Pe. Am.